

Assar Lindbeck 1930–2020

Assar Lindbeck avled den 28 augusti, vid 90 års ålder. Han var under många år professor och chef för Institutet för internationell ekonomi, IIES, vid Stockholms universitet. Sedan 1995 delade han sin tid mellan IFN och IIES och var fullt aktiv inom forskningen och samhällsdebatten fram till sin död. Hans betydelse för svensk nationalekonomisk forskning kan inte överskattas.

Assar Lindbecks karriär som forskare och ledande intellektuell spänner över en period på nästan 70 år. Bibliografien i Assars memoarer *Ekonomi är att välja* från 2012 fyller 21 tättskrivna sidor, och han gjorde otaliga insatser som expert och rådgivare till regeringar och internationella organisationer, inklusive ledande roller i viktiga utredningar som McCracken-kommissionen och Bjurel-delegationen på 70-talet, och inte minst Lindbeck-kommissionen på 90-talet.

I slutet av 50-talet tog han initiativ till en riktig doktorandutbildning i nationalekonomi i Sverige. Efter att ha studerat i USA importerade Assar Lindbeck den typ av doktorandutbildning som fanns där. Under sin tid på IIES la han grunden till vad som skulle bli en mycket framgångsrik nationalekonomisk forskarutbildning. Han medverkade också till instiftandet av det så kallade Ekonomipriset, Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne, och var ledamot i priskommittén i 26 år.

Assar Lindbeck arbetade vid IFN:s föregångare IUI, och IFN i tre olika perioder, något han själv skrivit om. Redan då visade han den vilja och oräddhet för att ta strid för sin övertygelse som kom att utmärka hans deltagande i den

offentliga debatten. 1961–62 arbetade han med bostadsmarknadens problem. Under den andra perioden, ca 1965–68, analyserade han jordbrukspolitiken. Båda studierna lämnade stora avtryck i den svenska samhällsdebatten. Den tredje perioden på IFN inleddes 1995. Den perioden beskriver Assar Lindbeck själv som lugnare, en tid som präglades av artikelskrivande för internationella vetenskapliga tidskrifter. ”Eftersom det i huvudsak varit fråga om akademiska skrivelser har jag, mig veterligen, inte retat upp vare sig några politiker eller företagare den här gången”, skriver han i *IFN/IUI 1939–2009 – Sju decennier av forskning om ett näringsliv i utveckling*.

Det må ha varit en lugnare period, men han var aktiv i forskningen och samhällsdebatten fram till sin död. Mellan 1995 och 2020 publicerade han 38 debattartiklar varav 31 i *Dagens Nyheter*. I den allra sista argumenterade han att den stora invandringen kräver dyra och politiskt smärtsamma reformer av bostadsmarknad, arbetsmarknad, rättsväsende och skola. Endast ett par veckor innan sin bortgång antogs en av de uppsatser han arbetade med (tillsammans med Jörgen Weibull) i den högt ansedda tidskriften *European Economic Review*. Två år tidigare publicerades artikeln ”Social Norms in Social Insurance” skriven tillsammans med Mats Persson i *Journal of*

Political Economy, en av de fem absoluta topptidskrifterna i nationalekonomi.

Under hela sin karriär betonade Assar behovet av ”tvåbenta ekonomer” – utöver att forskarna förväntas bidra med högklassig frontforskning så bör de också se till att resultaten förs ut i samhället genom uppsatser i svenska tidskrifter, debattartiklar, mediaframträdanden, deltagande i offentliga utredningar och i andra sammanhang. Assar Lindbeck förkroppsligade själv detta ideal, något som illustreras av att förnamnet Assar räckte för att den samhällsintresserade skulle veta vem som avsågs.

Namnet stammar från det nordiska namnet Andswarur med betydelsen ”han som ger svar”. Om det är något som präglat Assars livsgärning – från början på 1950-talet ända fram till sin bortgång – så är det just att med hjälp av forskning och vetenskap söka svaren på tidens viktigaste frågor och kommunicera sina svar både till sina forskarkollegor och det omgivande samhället. Assar kommer att leva kvar som förebild och inspirationskälla hos alla oss som haft förmånen att uppleva honom på nära håll.

Assars publikationer och debattartiklar finns att läsa på vår hemsida där du också kan se och höra honom samtala med Magnus Henrekson.

Likvärdig skola ett måste för samhällets välstånd

När barns olika socioekonomiska bakgrund inte kompenseras för i en likvärdig skola, urholkas tilliten. Det bäddar för nepotism och korruption, skriver Magnus Henrekson i den nya boken Likvärdig skola – en ödesfråga för Sverige som ges ut av Lärarnas Riksförbund i samarbete med Natur & Kultur.

Magnus Henrekson anser att skolan i dag präglas av en relativistisk kunskapssyn. Med det menar han att det inte längre finns en gemensam syn på vad kunskap är. I stället får elever i tidig ålder ägna sig åt eget kunskapsinhämtande och egen så kallad forskning utan att först ha fått grundläggande kunskaper i ämnet. Elever uppmuntras också att söka rätt på mer information om sådant de är intresserade av, snarare än att utvecklas genom att lära sig nytt. Denna kunskapssyn leder till att nästan bara de elever som kommer från resursstarka miljöer där föräldrarna har ekonomiska och akademiska möjligheter att kompensera för vad barnen inte lär sig i skolan, har möjlighet att avancera i samhället. Han beskriver också hur vårt moderna välstånd bygger på principen att skolans likvärdighet kunde lyfta även de svagaste och att utvecklingen i skolan måste vändas för att samhällets välstånd ska fortsätta att växa.

Boken ger flera olika perspektiv på vad en likvärdig skola kan innebära och tar upp behovet av debatt om frågan. Bland de namnkunniga författarna återfinns Anna Ekström, utbildningsminister, Andreas Schleicher, OECD:s utbildningschef, Kurdo Baksi, debattör, och Åsa Wikforss, filosof och ledamot i Svenska Akademien.

IFN värd för digital, internationell forskarkonferens

IFN inledde höstterminen med att arrangera Labor and Finance Groups konferens, en konferens som för första gången hölls i Europa. På grund av coronapandemin var dock konferensen helt digital. Under två dagar, 17 och 18 augusti, presenterade forskare från ett flertal olika länder nya studier kring företag och arbetsmarknad. Under konferensen fanns det också möjlighet för deltagarna att utbyta erfarenheter i mindre break-out rooms. Syftet med konferensen var att sammanföra forskare från fälten finansiell ekonomi och arbetsmarknadsekonomi. Ett referat av konferensen finns att läsa på www.ifn.se.

Nya poddar om ojämlikhet och finanspolitik

Ojämlikhet förutspås enligt vissa bedömare att bli en av de stora frågorna i valrörelsen 2022. Samtidigt är Sverige ett av världens ekonomiskt mest jämlika länder nästan oavsett hur man mäter. Hur går det här ihop och hur ser det ut globalt? I en ny IFN-podd delar Daniel Waldenström och Olle Hammar med sig av sin forskning om ämnet.

Hur ska svensk ekonomi återhämta sig efter coronakrisen? Lars Calmfors vill se en finanspolitik som gör Sverige starkare. Hör honom berätta om hur det ska gå till.

IFN-podden finns på vår hemsida och där poddar finns.

IFN:s forskning presenteras först i ett working paper. Nästa steg är publicering i vetenskapliga tidskrifter som är peer reviewed. Här är några av de artiklar som nyligen accepterats för publicering.

Niclas Berggren och **Martin Ljunge**, "Good Faith and Bad Health: Self-Assessed Religiosity and Self-Assessed Health of Women and Men in Europe", *Social Indicators Research*.

Hur påverkar det ens hälsa att vara religiös? I denna studie av europeiska kvinnor och män finner vi att religiösa människor med större sannolikhet rapporterar dålig hälsa. Detta gäller särskilt kvinnor, och vi finner visst stöd för att det beror på att religiositet begränsar deras autonomi.

Niklas Elert och **Mikael Stenkula**, "Intrapreneurship: Productive and Non-Productive", *Entrepreneurship Theory and Practice*.

Entreprenörskap som bedrivs av anställda inom ramen för existerande företag, intraprenörskap, är en viktig del av en utvecklad ekonomi. Intraprenörskap behöver emellertid inte vara något som i sig är produktivt för samhälle eller företag. Denna studie diskuterar hur samhällets och företagens regelverk påverkar utfallet av intraprenörskap.

Filipe Roudrigues Gouveia, **Therese Nilsson** och **Niclas Berggren**, "Religiosity and Discrimination against Same-Sex Couples: The Case of Portugal's Rental Market", *Journal of Housing Economics*.

Författarna har genomfört ett experiment på den portugisiska hyresmarknaden för att undersöka diskriminering av samkönade par. De finner att manliga par utsätts för diskriminering – de får ett positivt svar av hyresvärdar med 26 procent lägre sannolikhet än par bestående av kvinna och man. Diskrimineringen är lägre där religiositeten är hög.

Assar Lindbeck och **Jörgen Weibull**, "Delegation of Investment Decisions, and Optimal Remuneration of Agents", *European Economic Review*.

Författarna analyserar optimala kontrakt när en investerare, en "principal", delegerar insamling och bedömning av information som är relevant för investeringsbeslut till en specialist, en "agent". Det optimala kontraktet innehåller inte bara bonusar vid lyckade investeringar utan också ekonomisk bestraffning vid misslyckade.

Anders Kärnä, **Agostino Manduchi** och **Andreas Stephan**, "Distance Still Matters: Local Bank Closures and Credit Availability", *International Review of Finance*.

Antalet bankkontor har minskat kraftigt i Sverige, vilket skulle kunna försvåra för företag att få krediter när de tappar sin personliga relation till banken. Författarna undersöker detta genom att kombinera information om utlåning med information om antalet bankkontor. Resultaten visar att färre bankkontor leder till minskade företagskrediter.

Pär Holmberg och **Robert A. Ritz**, "Optimal Capacity Mechanisms for Competitive Electricity Markets", *Energy Journal*.

Många länder betalar ut stöd till producenter på elmarknaden. I USA är stödet proportionellt mot anläggningens storlek. I Europa begränsas ofta stödet till en strategisk reserv. Denna uppsats visar att stödet är motiverat. Den visar även hur stödsystemen bör utformas för att säkerställa samhällsoptimala investeringar.

Martin Fischer, **Ulf-G Gerdtham**, **Gawain Heckley**, **Martin Karlsson**, **Gustav Kjellsson** och **Therese Nilsson**, "Education and Health: Long-Run Effects of Peers, Tracking and Years", *Economic Policy*.

Forskarna undersöker effekterna av utbildning på hälsa med hjälp av två parallella skolreformer i Sverige. Båda reformerna utökade undervisningstiden, medan en av dem dessutom förändrade sammansättningen av elever. Studien visar att ytterligare skolår förbättrade hälsan, men förändringen i elevsammansättningen ledde till negativa hälsoeffekter.

Spencer Bastani och **Daniel Waldenström**, "Perceptions of Inherited Wealth and the Support for Inheritance Taxation", *Economica*.

Författarna använder ett randomiserat informationsexperiment för att studera hur folks attityd till arvsskatt påverkas av deras kunskap om ärvda förmögenheter i samhället. Resultaten visar att information gör att de som trodde att arven var jämnare fördelade än vad de egentligen är, är mer positiva till arvsbeskattning.

Ali Ahmed och **Mats Hammarstedt**, "Customer Discrimination in the Fast Food Market: A Web-Based Experiment on a Swedish University Campus", *Migration Letters*.

Studenter som deltog i ett experiment var lika positiva till en etablering av en foodtruck oavsett om den var ägd av en person med arabiskt eller svenskt namn. Resultaten visar att egenföretagare med ursprung i Mellanöstern inte diskrimineras i en bransch där de ofta är verksamma.

2 september | Lars Calmfors presenterade ESO-rapport

Lars Calmfors, IFN, har skrivit en ESO-rapport om sysselsättningspolitiska mål. Rapporten, *Avgörande mål*, presenterades vid ett digifysiskt seminarium den 2 september. Det finns både kvantitativa och kvalitativa mål för sysselsättningspolitiken, men ingen samsyn kring exakt vad som bör mätas eller hur uppföljningen av målen ska gå till. Lars Calmfors analyserar i sin rapport för- och nackdelar med några tidigare använda och föreslagna mål. Nya kvantitativa mål för sysselsättningspolitiken behövs, visar han, men dessa bör sättas efter coronapandemin. Lars Calmfors föreslår två huvudmål; dels gällande sysselsättningsgraden för arbetskraften i åldrarna 20–68 år och dels gällande antalet arbetade timmar per person och år i hela befolkningen. Rapporten finns att läsa på ESO:s hemsida där du också hittar en film från seminariet.

Vid seminariet medverkade Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi, Maria Hemström-Hemmingsson, gd IFAU, Göran Hjelm, enhetschef Konjunkturinstitutet, och Roger Mörtvik, statssekreterare (S), Arbetsmarknadsdepartementet. Seminariet modererades av Hans Lindblad, ordf. ESO.

1 september | Magnus Henrekson i webinarium om distansarbete

Det finns stora fördelar med distansarbete, men långsiktigt kan det skada innovationsförmågan och produktiviteten, sa **Magnus Henrekson** när han medverkade i Fastighetsägarnas webinarium Sthlm Talks om för- och nackdelar med distansarbete även efter coronapandemin. Nathalie Berthelius, Wise deltog i samtalet som leddes av Per Schlingmann. Webbinariet finns att se på Fastighetsägarnas hemsida.

18 augusti | Åsa Hansson och Lars Calmfors i Omstartskommission

Lars Calmfors, IFN, och **Åsa Hansson**, Lunds universitet och affilierad till IFN, medverkade i Stockholms Handelskammarens Omstartskommission som presenterade sina resultat i augusti. Lars Calmfors förespråkar bland annat att statsbidrag till kommuner och regioner bör höjas ytterligare. När det gäller näringslivet, bör investeringsstöd i form av investeringsavdrag eller snabbare avskrivningar införas. Åsa Hansson föreslår flera förändringar av skatterna. Exempelvis måste skatten på arbete sänkas. Läs mer om deras förslag på ifn.se.

Niclas Berggren, IFN, har fått priset *Reviewer of the Year* av tidskriften *Journal of Institutional Economics*. Priset är ett erkännande av det arbete Niclas gör med att granska inskickade bidrag till tidskriften. Niclas är en av två pristagare, utöver honom går priset även till Frank Decker, University of Sydney, Australien.

Ylva Forsberg är ny forskningsassistent på IFN. Hon slutför sin masterexamen i finansiell ekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm. Hennes masteruppsats undersöker relationen mellan råvarupriset och värdet på aktiemarknaden i ett antal råvaruoberoende afrikanska länder söder om Sahara.

Johannes Haushofer är ny affilierad forskare till IFN. Han erhöll en Ph.D. i neurobiologi vid Harvard University 2008, och en Ph.D. i nationalekonomi från University of Zürich 2012. Därefter var han stipendiat i nationalekonomi vid Harvard University och MIT. Sedan 2014 är han Assistant Professor vid Princeton University och sedan 2020 har han en tjänst vid Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet.

Nyhetsbrev:

Nyheter från IFN utkommer sju till åtta gånger per år. Dessutom publiceras *News from IFN* två gånger årligen.

Nyhetsbrev